

Warszawa, dnia 25/XI.1920 r.

O D P I S.

Depesza Oddz. II. Dowództwa Grupy Kresowej » Bieniakonie»

Raport tygodniowy od dnia 14-22/XI. Sytuacja ogólna. Rząd Kowieński sciągnął na front Litwy Środkowej wszystkie pułki, którymi rozporządza za wyjątkiem formującej się 4-tej dywizji/ 11 i 12.p.p./ oddziały ochotnicze oraz wcielił do wszystkich prawie pułków oficerów i żołnierzy niemieckich, przeznaczając przeważnie do K.K.M. Wzmocnione w ten sposób wojska Litwy Kowieńskiej przeszły do oddawna zapowiadanej akcji zaczepnej, dowodem czego były walki ostatnich dni. Liczebność wojsk nieprzyjacielskich na froncie Litwy Środkowej z 6.000 prze miesiąc urosło do 11.000 bgn./ łącznie z oddziałami ochotniczymi/ w obecnej chwili żołnierz nieprzyjacielski jest najlepszego usposobienia, pełen wiaty we własne siły. Linja frontu, odcinek południowy: linja frontu południowego przebiega przez miejscowości na południe od Olkienik, Puszkarnia, Lejpuny, Glity do zachodniego brzegu jeziora Okmiany, Brazola, Drozdowka, Puzanowo, Białotesie, Ponary/ nad Wilją/ odcinek północny: Mitkiszki/ koło Kiernowa/ Wierszyliszki, Bortkuszek, Kwakee, Wieduny, Naruniszki, Okmiana, Giedrojeje, Dubinki, Dyżlokacja: odcinek południowy: rejon Puszkarnia, Wojtowo, walance. Oddziały partyzancie na zachód od wymienionego rejonu aż do Daugi, oddziały ochotnicze w sile 2 baonów 6 pp. od Lejpun do jeziora Wiesy/ łączy z jeziorem Zaitgi/ 10-ty pp. od jeziora Wiesy do Drozdowki. Ostatnie dwa baony pozostały w rezerwie 3 pp. od Drozdowki do Ponar. Sztab pułku w Jewju w rezerwie na odcinku 4. pp. zajmuje rejon Wysoki Dwór Samieliszki. Sztab pułku w Samieliszkach. 3. szwadron huzarów patrolował ostatnio odcinek wzdłuż Wilji od Ponar do Mitkiszek. W rejonie Jewje dwa opancerzone samochody. Na linji Koszedary-Jewje pociąg pancerny, drugi pociąg pancerny / prowizoryczny/ mało nadający się do akcji pozostawał cały czas między st. Olkieniki

i mostem nad rzeką Mereczanka. Przy każdym pułku piechoty
bateria polowa. Bateria ciężka dział w dniu 17 b.m. pozosta-
wała w rejonie Jewja. Odcinek północny: na zachód od Kiernowa
obsadza miejscowości 4-ty pp. linja obsady sięga Jawniun. Sztab
pułku ostatnio był meldowany w Jėnowie. Na tym odcinku był
meldowany poprzednio 5 p.p., który prawdopodobnie i nadal
pozostaje, lecz wycofany z frontu tworzy rezerwę 4 pp. łączy z
7 pp., który obsadza odcinek od Jawjan do Piotryszek/ na pół-
noc od Głinciszek / sztab 7 pp. Głinciszek/ sztab 7 pp. pozos-
taw 1 ostatnio w Pezelwie. W rejonie Dabianki Janiszki 1-szy
baon 9 pp. w Matach 2. baon 9 pp. 3. baon na północ ku granicy
Łotewskiej. Na tym odcinku do ostatniej chwili meldowane były
trzy szwadrony huzarów. 1-szy w rejonie Musnik, 2-gi w rejonie
Giedrojć. 3-ci w rejonie jezior Dabianki Janiszki. Do rejonu
Wilkomierza miał przybyć 9 pp. przerzeczony z linii rozejmow-
wej. Do Wilkomierza przybyły oddziały partyzanckie z Szawel
w sile 300 bgn. i szabel. Przy każdym z pułków bateria polowa.
Na odcinku 7 pp. zauważono baterie ciężką. Sawalszczyzna.
Na linii rozejmowej pozostają tylko oddziały pułku straży
granicznej, oraz oddziały partyzanckie. W większych miastach,
jak Kalwarji, Marjampolu oddziały komendantur, oddziały party-
zanckie. Najbardziej zaczepnie zachowują się te oddziały w re-
jonie Olkienik. W lasach na północ-wschód od Olkienik sta-
le skupiają się większe oddziały napadające na patrole wojsk
polskich oraz własnych. Oddziały te nie są zależne od dowództwa
wojsk litewskich. Działają samodzielnie. Ostatnio zauważono
wcielanie do oddziałów partyzanckich Niemców. Zauważono
formowanie tych oddziałów również i w większych miastach. Os-
tatnio przybył na odcinek północny oddział sformowany w Szaw-
lach. W tym oddziale stwierdzono również znaczną ilość
Niemców. W Uolianach istnieje t. zw. 3. ci sztab partyzancki,
zadaniem którego - organizacja oddziałów w rejonie Uolian i
dalej na północ. Stan liczebny. Odcinek południowy. Liczebność
pułków: 1. 3. 6. i 10. przeciętnie po 1.000 bgn. razem wynie-
sie 4.000 bgn. Oddziały ochotniczego pułku w rejonie Baugi -

Orany- 800 bgn. Oddziały partyzanckie w rejonie Olkienik
200 bgn. Szwadron huzarów -100 szabel. 2 auta pancerne. Odcinek
północny. Liczebność pułków 2,4,5,7,9. / 2 baony/ wynosi
5.000 bgn. / przeciętnie po 1000 bgn. w pułku/ Oddziały par-
tyzanckie 400 bgn. 200 szabel, 8 pp. przybył z linii rozsejso-
wej do 1000 bgn. 3 szwadrony huzarów do 300 szabel razem 6. tys
bgn. do 150 K.M. 300 szabel / razem z partyzantami 20 dział/.
Ogółem na froncie Litwy Środkowej oraz przyległych odcinkach
11.000 bgn. 258 K.M., 40 dział, 600 szabel, 2 auta pancerne.
Niemcy: wzięty do niewoli oficer 7 pp. zeznaje: 18-go paź-
dziernika otrzymał rozkaz dowódcy baony zapasowego odwie-
zienia do granicy Pras 300 żołnierzy niemieckich, wydanych
z Kowna na ładanie misji francuskiej.
W Wierzbolowie otrzymano nieoficjalny rozkaz wypuszczenia
niemców by mogli wrócić pojedynczo na front wileński. Wymie-
niony oficer po powrocie do Kowna spotkał tych samych ofi-
cerów niemieckich w Kownie. Z owych 300 żołnierzy sformowano
3 kompanie techniczne / obsługa do K.M. / Kompanię artyle-
ryjską i pionierów. W 5. pp. jest obecnie do 300 żołnierzy nie-
mieckich, przeważnie przy K.M.. Żołnierze 6. pp. zeznają, że w
każdym prawie pułku litewskim są żołnierze niemieccy, jako
ochotnicy z Ameryki. W 5. baonie jest ich 70-ciu. Dnia
27 b.m. do wsi Dołgieliszki przybyło 20 Niemców, oficerów który
wcielono do 5. pp. żołnierzem rozkazano nikomu nie mówić, że
są to Niemcy. Wszyscy oficerowie i żołnierze niemieccy bar-
dzo są wrogo usposobieni do Polaków. Są to Bernhardtowcy, po-
chodzący z Prus i Bawarii. Przyjechali na Litwę w celu walki
z Polakami, uważając ich za największych wrogów Niemców.
Każdy z żołnierzy niemieckich otrzymuje po 15 marek dzien-
nie. Oficerowie przyjeżdżający z Niemiec muszą się zgłaszać w
Kownie u płk. Ładygi dowódcy 4. dywizji. Należy zaznaczyć,
że Niemcy wcielani do pułków tworzą swoje oddziały pod do-
wództwem oficerów niemieckich. Nowo formujące się oddziały:
sztab formującej się 4. dywizji w Kownie. 11. pp. prawie

sformowany lecz niedostatecznie wyćwiczony & nie umundurowany, rozlokowany w Kownie na Poniebranio, gdzie się również formuje i 18. pp. Narazie 12. pp. ma tylko oficerów i kompanje sztabowa, formowanie się 15 pp. w projekcie. Rząd Kowieński ma zamiar sformować dwa pułki kawalerji, wobec czego na początku b.m. przeprowadzono mobilizacje koni. Mobilizacja rekretów w Koszedarach odbywa się dnia 12-go b.m. Pobór roczników 1892, 1893 był oznaczony na 15-go b.m. Zaprowiantowanie, umundurowanie: zaprowiantowanie dobre, odczuwa się brak umundurowania dla formujących się oddziałów. Żołd wypłacali regularnie. Różni: szefem sztabu litewskiego jest od niedawna pułk. Ozols kotysz. W oddziałach sztabowych specjalnych i konnych dotychczas jest dużo Polaków. Nastroje wojska i ludności: W 7. pp. ostatnimi czasy dużo się zauważyło silna dezercja. W czasie naszej ofensywy dezercja w niektórych oddziałach dochodziła do 30% - szerzyła się demoralizacja. W czasie niepowodzenia na froncie żołnierze ogólnie twierdzili, że o ile dwa najliczniejsze pułki /4. 7./ i najmniej zmęczone będą, rozbite inne oddziały porzucą broń i pójdą do domu. Rząd utrzymuje się dotąd tylko dzięki obietnicom że Polacy są wyczerpani, Wilno będzie zdobyte, że należy zdobyć się tylko na największy wysiłek. Ludności imponuje dobry stosunek z Angją. W razie silniejszego nacisku z naszej strony panika napewno ogarnęłaby całą Kowieńszczyznę, jak również i wojsko, ludność polska zniecierpliwiona naszym przewlekaniem w razie ustępstw ze strony rządu kowieńskiego w dziedzinie szkolnictwa i swobód obywatelskich gotowa zadowolnić się temi znikomemi zdobyczami. Naogół dochodzi do tego, że przestają nam wierzyć i pędko całą naszą robotę prowadzoną w Kowieńszczyźnie gotowi uznać za zwykłą prowokację.

1-1 KOSCIAŁKOWSKI mjr. Szef Oddz. II. L. dz. 934/II.

Z a z g o d n o ść o d p i s u :

KLUCZOWE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA

L: Dz. 1150/2 data 18/XII 1920 r.
Tulacz. W. Szlak

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York